

2

Stan i ochrona środowiska

Environmental protection

UWAGI OGÓLNE

1. Dane o **stanie i zmianach w ewidencyjnym przeznaczeniu gruntów** opracowano na podstawie rocznych wykazów gruntów wprowadzonych rozporządzeniami Ministrów: Rolnictwa oraz Gospodarki Komunalnej z dnia 20 II 1969 r. w sprawie ewidencji gruntów (MP. Nr 11, poz. 98), od 1997 r. - Gospodarki Przestrzennej i Budownictwa oraz Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej z dnia 17 XII 1996 r. w sprawie ewidencji gruntów i budynków (Dz. U. Nr 158, poz. 813), a od 2002 r. Ministra Rozwoju Regionalnego i Budownictwa z dnia 29 III 2001 r. w sprawie ewidencji gruntów i budynków (Dz. U. Nr 38, poz. 454). W kolejnych rozporządzeniach klasyfikacje zaliczenia gruntów do poszczególnych użytków gruntowych były zmieniane m. in. ze względu na potrzebę dostosowywania do standardów międzynarodowych. Od danych za 1997 r. wykazy gruntów sporządzają Główny Urząd Geodezji i Kartografii oraz wojewódzkie wydziały geodezji i gospodarki gruntami. Dane te prezentowane są według powierzchni geodezyjnej.

2. Informacje o **poborze wody** dotyczą:

- 1) w pozycji „na cele produkcyjne (poza rolnictwem, leśnictwem, łowiectwem i rybactwem)” – jednostek organizacyjnych wnoszących opłatę za pobór z ujęć własnych rocznie 5 dam³ i więcej wody podziemnej albo 20 dam³ i więcej wody powierzchniowej lub odprowadzających rocznie 20 dam³ i więcej ścieków;
- 2) w pozycji „nawodnienia w rolnictwie i leśnictwie oraz napełnianie i uzupełnianie stawów rybnych” – jednostek organizacyjnych rolnictwa, leśnictwa i rybactwa zużywających wodę na potrzeby nawadniania gruntów rolnych i leśnych o powierzchni od 20 ha oraz na potrzeby eksploatacji stawów rybnych o powierzchni od 10 ha;
- 3) w pozycji „eksploatacja sieci wodociągowej” – wszystkich jednostek nadzorujących pracę sieci wodociągowej (w tym również spółdzielni mieszkaniowych, spółek wodnych, zakładów usług wodnych, zakładów pracy itd.).

Przez **zamknięty obieg wody** rozumie się układ, w którym woda raz użyta nie jest odprowadzona do odbiornika, lecz zwracana do punktu bezpośredniego podawania wody do obiegu, do powrotnych rotacji i wykorzystania.

3. Dane o **ściekach dotyczą ścieków odprowadzonych do wód lub do ziemi przez jednostki określone w ust. 3 pkt 1) i 3)**. Do tych samych jednostek odnoszą się dane o **wyposażeniu w oczyszczalnie ścieków**.

Jako **ścieki wymagające oczyszczania** przyjęto wody odprowadzane siecią kanałów lub rowów otwartych bezpośrednio do wód lub do ziemi albo do sieci kanalizacyjnej z jednostek produkcyjnych (łącznie z zanieczyszczonymi wodami z odwadniania zakładów górniczych i chłodniczymi), z innych jednostek oraz z gospodarstw domowych.

GENERAL NOTES

1. Information regarding the status and changes in **registered land designation** is classified according to ownership and register groups of land included in the register as a result of the decree of the Minister of Regional Development and Construction, dated 29 III 2001 in regard to the registration of land and buildings (Journal of Laws No. 38, item 454). Development and Construction of 29 March 2001 on register of land and buildings (O. J. No. 38, item 454). The consecutive regulations, classifications of land were changed inter alia due to adoption of international standards. Beginning with data for 1997 on, the registers of land were prepared by the Chief Office of Geodesy and Cartography as well as voivodeship branches of geodesy and land management. The data are presented, taking into consideration geodesic area.

2. Information regarding **water withdrawal concerns**:

- 1) in the item "for production purposes (excluding agriculture, forestry, hunting and fishing)" – organizational entities making payments for the annual withdrawal of 5 dam³ or more of underground water, or 20 dam³ or more of surface water from their own sources, or discharging 20 dam³ or more of wastewater annually;
- 2) in the item "irrigation in agriculture and forestry as well as filling and completing fish ponds" – agricultural, forest and fishing organizational entities, consuming water for irrigating agricultural or forest land of 20 ha or more in area, and for the purpose of exploiting fish ponds of 10 ha or more in area;
- 3) in the item "exploitation of water supply network" – all entities responsible for the management of the water supply network (including housing cooperatives, water companies, waterworks and workplaces, etc.).

A **closed water cycles system** is understood as a system, in which water that has been used once is not drained to a collector, but recycled to the point where the water is directly fed into the system for subsequent cycles and utilization.

3. Data regarding **wastewater** concern wastewater discharged into waters or into the ground by entities described in item 3, points 1) and 3). Data regarding **equipment with wastewater treatment plants** concern the same entities.

Wastewater requiring treatment is understood as water discharged by means of open channel or ditch systems directly into waters or into the ground, or sewage network of entities engaged in production (including contaminated mine drainage water and cooling water), other entities as well as households.

Dane o ściekach oczyszczanych dotyczą ścieków oczyszczanych mechanicznie, chemicznie, biologicznie oraz z podwyższonym usuwaniem biogenów i odprowadzonych do wód lub do ziemi.

Przez ścieki oczyszczane mechanicznie rozumie się ścieki poddane procesowi usuwania jedynie zanieczyszczeń nierozpuszczalnych, tj. ciał stałych i tłuszczów ulegających osadzeniu lub flotacji, przy użyciu krat, sił, piaskowników, odtłuszczaczy współpracujących z osadnikami Imhoffa.

Chemiczne oczyszczanie ścieków polega na wytrącaniu niektórych związków rozpuszczalnych względnie ich neutralizacji metodami chemicznymi, takimi jak koagulacja, sorpcja na węglu aktywnym itp.

Biologiczne oczyszczanie ścieków następuje w procesie mineralizacji przez drobnoustroje w środowisku wodnym w sposób naturalny (np. poprzez rolnicze wykorzystanie ścieków, zraszanie pól, stawy rybne) lub w urządzeniach sztucznych (złoża biologiczne, osad czynny) i polega na usuwaniu ze ścieków zanieczyszczeń organicznych oraz związków biogenych i refrakcyjnych.

Podwyższone usuwanie miogenów w ściekach następuje w oczyszczalniach ścieków o wysokoefektywnych technologiach oczyszczania (głównie biologicznych, a także chemicznych) umożliwiających zwiększoną redukcję azotu i fosforu.

Kilkustopniowe oczyszczanie mechaniczne i biologiczne lub mechaniczno-chemiczno-biologiczne odprowadzanych ścieków zakwalifikowano do wyższego stopnia oczyszczania (biologicznego lub chemicznego).

Dane o **ludności miast i wsi korzystającej z oczyszczalni ścieków** podano w oparciu o szacunek liczby ludności obsługiwanej przez oczyszczalnie pracujące na sieci kanalizacyjnej.

W przypadku gdy miasto obsługiwane jest przez kilka oczyszczalni o różnym sposobie oczyszczania, o zakwalifikowaniu miasta do obsługiwanego przez poszczególne rodzaje oczyszczalni ścieków decyduje przewaga ilości ścieków oczyszczanych przez dany rodzaj oczyszczalni.

4. Informacje o źródłach i wielkości emisji zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza oraz o stanie **wyposażenia i efektach eksploatacji urządzeń do redukcji tych zanieczyszczeń** dotyczą jednostek organizacyjnych ustalonych przez Ministra Ochrony Środowiska i Zasobów Naturalnych na podstawie określonej wysokości opłat wniesionych w 1986 r. za roczną emisję substancji zanieczyszczających powietrze według stawek określonych w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 13 I 1986 r. w sprawie opłat za gospodarcze korzystanie ze środowiska i wprowadzanie w nim zmian (Dz. U. Nr 7, poz. 40) z późn. zm.

Data regarding treated wastewater concern wastewater treated mechanically, chemically, biologically and with increased biogene removal, discharged into waters or into the ground.

Mechanical treatment of wastewater is understood as the process of removing only non-soluble pollutants, i.e., solid bodies and fats subject to settlement or floatation, through the use of grates, filters, grit chambers, grease traps in conjunction with Imhoff tanks.

Chemical treatment of wastewater consists in precipitating certain soluble compounds, or their neutralization through chemical methods, such as coagulation, sorption on active carbon, etc.

Biological treatment of wastewater occurs through mineralization processes caused by microorganisms in the natural water environment (e.g. through agricultural use of wastewater, field irrigation, fish ponds) or in artificial facilities (biofilters, activated sludge) and consists in the removal of organic pollutants or biogenous and refractive compounds from wastewater.

Increased biogene removal from sewage occurs in treatment plants with highly efficient treatment technologies (mostly biological, and also chemical) allowing for an increased reduction in nitrogen and phosphorus content.

A few steps treatment mechanical and biological or mechanical, chemical and biological of discharging wastewater was classified as a higher degree of the treatment process (biological or chemical).

Data on urban and rural population connected to wastewater treatment plants are presented on a basis of a number of people served by wastewater treatment plants working on sewage network.

When an urban area is served by several treatment plants with various methods of treatment, the predominate amount of wastewater treated by a given treatment plant determines the classification of the urban area in the appropriate type of wastewater treatment plant.

4. Information regarding the sources and amounts of air pollutants emission from plants of significant nuisance to air quality as well as the possession of systems to reduce such pollutants and the effects of their utilization concerns organizational entities established by the Minister of Environmental Protection and Natural Resources on the basis of the defined amount of fees borne in 1986 for the annual emission of substances polluting the air, according to rates defined in the decree of the Council of Ministers, dated 13 I 1986, regarding payments for economic use of the environment and modifications to it (Journal of Laws No. 7, item 40) with later amendments.

Ustalona zbiorowość badanych jednostek utrzymywana corocznie, co zapewnia m.in. porównywalność wyników badań, może być powiększana jedynie w szczególnych przypadkach, np. o jednostki nowo uruchomione lub rozbudowane o wysokiej skali progowej emisji zanieczyszczeń.

Dane o **emisji pyłów** dotyczą pyłów: ze spalania paliw, cementowo-wapienniczych i materiałów ogniotrwałych, krzemowych, nawozów sztucznych, węglowo-grafitowych, sadzy oraz innych rodzajów zanieczyszczeń pyłowych.

Dane o **emisji gazów** dotyczą: dwutlenku siarki, tlenku węgla, tlenków azotu, węglowodorów oraz innych rodzajów zanieczyszczeń gazowych (bez dwutlenku węgla).

Dane o emisji pyłów i gazów obejmują emisję zorganizowaną (z urządzeń technologicznych i ogrzewczych) oraz niezorganizowaną (z hałd, składowisk, w toku przeładunku substancji sypkich lub lotnych, z hal produkcyjnych itp.).

5. Ochrona przyrody polega na zachowaniu, zrównoważonym użytkowaniu oraz odnawianiu zasobów, tworów i składników przyrody (m.in. dziko występujących oraz objętych ochroną gatunkową roślin, zwierząt i grzybów, zwierząt prowadzących wędrowny tryb życia, siedlisk przyrodniczych); formami ochrony przyrody są: parki narodowe, rezerwaty przyrody, parki krajobrazowe, obszary chronionego krajobrazu, obszary Natura 2000, stanowiska dokumentacyjne, użytki ekologiczne, zespoły przyrodniczo-krajobrazowe, pomniki przyrody.

Podstawą prawną regulującą ustanowienie form ochrony przyrody jest ustawa o ochronie przyrody z dnia 16 IV 2004 r. (jednolity tekst, Dz. U. 2013 poz. 627) z późn. zm.; formy te tworzone są w drodze rozporządzenia Rady Ministrów lub Ministra Środowiska, zarządzenia regionalnego dyrektora ochrony środowiska, uchwały sejmiku województwa lub rady gminy.

Parki narodowe obejmują obszary wyróżniające się szczególnymi wartościami przyrodniczymi, naukowymi, społecznymi, kulturowymi i edukacyjnymi, o powierzchni nie mniejszej niż 1000 ha, na których ochronie podlega cała przyroda oraz walory krajobrazowe.

Parki narodowe tworzy się w celu: zachowania różnorodności biologicznej, zasobów, tworów i składników przyrody nieożywionej i walorów krajobrazowych, przywrócenia właściwego stanu zasobów i składników przyrody oraz odtworzenia zniekształconych siedlisk przyrodniczych, siedlisk roślin, siedlisk zwierząt lub siedlisk grzybów.

Rezerwaty przyrody obejmują wyróżniające się szczególnymi wartościami przyrodniczymi, naukowymi, kulturowymi lub walorami krajobrazowymi obszary zachowane w stanie naturalnym lub mało zmienionym, ekosystemy, ostoje i siedliska przyrodnicze, a także siedliska roślin, siedliska zwierząt i siedliska grzybów oraz twory i składniki przyrody nieożywionej.

The established group of surveyed entities maintained annually which, i.a. assures comparability of data may only be increased in specific cases, e.g. by newly established or expanded entities with a high step scale of pollutant emission.

*Data regarding **particulate emission** concern: particulates from the combustion of fuels, particulates from cement and lime, fire-resistant materials, silicates, artificial fertilizers, carbon and graphite, soot, as well as other types of particulates.*

*Data regarding **gas emission** concern: sulphur dioxide, carbon oxide, nitrogen oxides, hydrocarbons, as well as other types of gaseous pollutants (excluding carbon dioxide).*

Data regarding particulate and gas emission include organized emission (from technological and heating facilities) and disorganized emission (from waste dumps and landfills, in the course of reloading of volatile or loose substances, from production halls etc.).

5. Nature protection consists of maintaining, sustainable use and renovation of nature resources, objects and elements (among others, plants, animals and fungi originally existing in environment as well as subjected to species protection, wandering and migratory animals, habitats); forms of nature protection are: national parks, nature reserves, landscape parks, protected landscape areas, Natura 2000 areas, documentation sites, ecological areas, landscape-nature complexes, monuments of nature.

The legal basis regulating establishing forms of nature protection is the Law on Nature Protection, dated 16 IV 2004 (uniform text, Journal of Laws 2013 item 627, with later amendments); the forms are created by way of the decree of the Council of Ministers or the Minister of the Environment, the regulation of regional director for environmental protection, the resolution of voivodship regional council or gmina council.

National parks include protected areas distinguishing by particular natural, scientific, social, cultural and educational values, of the area of at least 1000 ha, where all nature elements and specific landscape features are protected.

National parks are created to: preserve biodiversity, resources, formations and elements of inanimate nature and landscape features, restore a proper state of resources and elements of nature, reconstruct distorted natural habitats, habitats of plants, animals or fungi.

Nature reserves include areas having essential value for the environmental, scientific, cultural and landscape reasons in natural or slightly changed state – ecosystems, refuges and natural sites. They also protect habitats of plants, animals, fungi and formations and elements of inanimate nature.

Parki krajobrazowe obejmują obszary chronione ze względu na wartości przyrodnicze, historyczne i kulturowe oraz walory krajobrazowe w celu zachowania i popularyzacji tych wartości w warunkach zrównoważonego rozwoju.

Obszary chronionego krajobrazu obejmują tereny chronione ze względu na wyróżniający się krajobraz o zróżnicowanych ekosystemach, wartościowe ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem lub pełniącą funkcję korytarzy ekologicznych.

Sieć Natura 2000 obejmuje obszary specjalnej ochrony ptaków (OSO) oraz specjalne obszary ochrony siedlisk (SOO), które do czasu utworzenia w drodze aktu prawnego są obszarami mającymi znaczenie dla Wspólnoty (OZW). Podstawą prawną jej funkcjonowania są: dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/147/WE z dnia 30 XI 2009 r. w sprawie ochrony dzikiego ptactwa (zwana Dyrektywą Ptasią), określająca kryteria do wyznaczenia ostoi dla gatunków ptaków zagrożonych wyginięciem oraz dyrektywa Rady 92/43/EWG z dnia 21 V 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory (zwana Dyrektywą Siedliskową), określająca zasady ochrony pozostałych gatunków zwierząt, a także roślin i siedlisk przyrodniczych oraz procedury ochrony obszarów szczególnie ważnych przyrodniczo.

Stanowiska dokumentacyjne są to niewyodrębniające się na powierzchni lub możliwe do wyodrębnienia, ważne pod względem naukowym i dydaktycznym, miejsca występowania formacji geologicznych, nagromadzenia skamieniałości lub tworów mineralnych, jaskinie lub schroniska podskalne wraz z namuliskami oraz fragmenty eksploatowanych lub nieczynnych wyrobisk powierzchniowych i podziemnych.

Użytki ekologiczne są to zasługujące na ochronę pozostałości ekosystemów mających znaczenie dla zachowania różnorodności biologicznej, jak: naturalne zbiorniki wodne, śródpolne i śródleśne oczka wodne, kępy drzew i krzewów, bagna, torfowiska, wydmy, starorzeczka, wychodnie skalne, skarpy, kamieńce, stanowiska rzadkich lub chronionych gatunków itp.

Pomniki przyrody są to pojedyncze twory przyrody żywej i nieożywionej lub ich skupiska o szczególnej wartości przyrodniczej, naukowej, kulturowej, historycznej lub krajobrazowej oraz odznaczające się indywidualnymi cechami, wyróżniającymi je wśród innych tworów, okazałych rozmiarów drzewa, krzewy gatunków rodzimych lub obcych, źródła, wodospady, wywierzyska, skałki, jary, glazy narzutowe oraz jaskinie.

6. Odpady oznaczają każdą substancję lub przedmiot, których posiadacz pozbywa się, zamierza się pozbyć lub do których pozbycia się jest obowiązany. Dane o odpadach za 2013 r. zostały opracowane w oparciu o ustawę z dnia 14 XII 2012 r. o odpadach (Dz. U. 2013 poz. 21) zmieniającą ustawę z dnia 27 IV 2001 r. obowiązującą do 2012 r.

Landscape parks are areas protected for natural, historical and cultural values, as well as for landscape features. The aim of landscape park's creation is preservation, popularisation and dissemination of these values in conditions of sustainable development.

Protected landscape areas include areas protected for the sake of distinguishing landscape characterised by various ecosystem types. These areas are valuable because of their functions satisfying the needs of tourism and recreation and functions of ecological corridors.

Natura 2000 network includes Special Protection Areas (SPA) and Special Areas of Conservation (SAC) that until the creation by way of legal act are Sites of Community Importance (SCI). The legal basis for its functioning are: Directive 2009/147/EC of the European Parliament and of the Council dated 30 XI 2009 on the conservation of wild birds (Birds Directive), that specifies the criteria to designate and manage special protection areas for endangered bird species as well as Council Directive 92/43/EEC dated 21 V 1992 on the conservation of natural habitats and of wild fauna and flora (Habitats Directive), that specifies the rules of protection of the rest of the animal and plant species as well as natural habitats and the procedures of protection of especially important natural areas.

Documentation sites are scientific and educationally important, not emerging on the earth surface or visible on the surface, places of occurrence of various geological formations, fossils accumulations, mineral objects, caverns, rock caves, exploited and discarded opencast and underground workings.

Ecological areas are worth protecting fragments of ecosystems of significant importance for biodiversity, such as: natural water reservoirs, field and forest ponds, groups of trees and shrubs, swamps, peat bogs, dunes, old river beds, rock outcrops, scarps, gravel banks, habitats of rare or protected species etc.

Monuments of nature are single objects of animate and inanimate nature of special environmental, scientific, cultural, historical or landscape value and of distinctive individual features such as trees of impressive size, native and alien bushes, sources, waterfalls, exsurgents, stones, ravines, erratic boulders and caves.

6. Waste means any substance or object which the holder discards or intends or is required to discard. Data on waste in 2013 have been compiled on the basis of the Law on Waste, dated 14 XII 2012 (Journal of Laws 2013 item 21), amending the Law dated 27 IV 2001 valid until 2012.

Informacje o **odpadach** opracowane zostały zgodnie z katalogiem odpadów wprowadzonym rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 27 IX 2001 r. (Dz. U. Nr 112, poz. 1206).

Informacje o **ilości i rodzajach odpadów** dotyczą zakładów, które wytworzyły w ciągu roku powyżej 1 tys. t odpadów lub nagromadziły 1 mln t i więcej odpadów (z wyłączeniem odpadów komunalnych).

Przez **odzysk odpadów** rozumie się jakikolwiek proces, którego głównym wynikiem jest to, aby odpady służyły użytecznemu zastosowaniu przez zastąpienie innych materiałów. Pełna definicja odzysku odpadów zawarta jest w ustawie z dnia 14 XII 2012 r. (Dz. U. 2013 poz. 21).

Przez **unieszkodliwianie odpadów** rozumie się poddanie odpadów procesom przekształceń biologicznych, fizycznych lub chemicznych w celu doprowadzenia ich do stanu, który nie stwarza zagrożenia dla życia, zdrowia lub dla środowiska.

Magazynowanie odpadów to czasowe przetrzymywanie lub gromadzenie odpadów przed ich transportem, odzyskiem lub unieszkodliwianiem.

Przez **odpady składowane** należy rozumieć odpady usunięte na składowiska (wysypiska, hałdy, stawy osadowe) własne zakładów lub obce.

Dane o **odpadach dotychczas składowanych (nagromadzonych)** dotyczą ilości odpadów zdeponowanych na terenach własnych zakładów w wyniku składowania w roku sprawozdawczym i w latach poprzednich.

7. Dane o nakładach na środki trwałe służących ochronie środowiska i ich efektach rzeczowych prezentuje się zgodnie z Polską Klasyfikacją Statystyczną dotyczącą Działalności i Urzędzeń Związanych z Ochroną Środowiska, wprowadzoną rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 2 III 1999 r. (Dz. U. Nr 25, poz. 218). Klasyfikacja ta opracowana została na podstawie Międzynarodowej Standardowej Statystycznej Klasyfikacji EKG/ONZ Dotyczącej Działalności i Urzędzeń Związanych z Ochroną Środowiska i Europejskiego Systemu Zbierania Informacji Ekonomicznych Dotyczących Ochrony Środowiska (SERIEE) wdrażanego przez Unię Europejską (EUROSTAT).

*Information regarding **waste** was compiled with the waste catalogue introduced by the decree of the Minister of the Environment dated 27 IX 2001 (Journal of Laws No. 112, item 1206).*

*Information regarding the **quantity and type of waste** concerns plants which generated over 1 thous. t of waste in the course of the year or accumulated 1 mln t of waste and more (excluding municipal waste).*

***Recovery of waste** shall mean any operation the principal result of which is waste serving a useful purpose by replacing other materials. Full definition of waste recovery is included in the Law dated 14 XII 2012 (journal of Laws 2013 item 21).*

***Treatment of waste** shall mean the submission of waste to the processes of biological, physical or chemical treatment as a result of which the nature of waste does not pose risks to human life and health or the environment.*

***Waste storage** shall mean temporary waste storage or collection prior to its transport, recovery or disposal.*

***Landfilled waste** is understood as waste transferred to land-fill areas (land-fill, waste dumps, sludge tanks) of the plant generating it or to other areas.*

*Data regarding **waste landfilled until now (accumulated)** concern the quantity of waste deposited on the grounds of the plants generating it as a result of depositing it during the reporting and previous years.*

7. Data regarding outlays on fixed assets and tangible effects of investments in environmental protection and water management are presented in accordance with the Polish Statistical Classification of Environmental Protection and Facilities, introduced on the basis of the Regulation of the Council of Ministers, dated 2 III 1999 (Journal of Laws No. 25, item 218). This classification was compiled on the basis of the ECE/UN Single European Standard Statistical Classification of Environmental Protection Activities and Facilities as well as the European System for the Collection of Economic Information on the Environment (SERIEE), implemented by the European Union (EUROSTAT).

TABL. 1 /9/. POWIERZCHNIA GEODEZYJNA MIASTA WEDŁUG KIERUNKÓW WYKORZYSTANIA
Stan w dniu 1 I
GEODESIC AREA OF CITY BY LAND USE
As of 1 I

WYSZCZEGÓLNIENIE <i>SPECIFICATION</i>	2005	2010	2011	2012	2013
	w hektarach <i>in hektares</i>				
OGÓŁEM	30083	30055	30055	30055	30055
TOTAL					
Użytki rolne	6864	6616	6480	6431	6360
<i>Agricultural land</i>					
grunty orne	4352	4228	4126	4079	4014
<i>arable land</i>					
sady	148	130	128	128	125
<i>orchards</i>					
łąki i pastwiska trwałe	1971	1920	1888	1887	1884
<i>permanent meadows and pastures</i>					
grunty rolne zabudowane	266	190	198	198	195
<i>agricultural built-up land</i>					
grunty pod stawami i rowami	127	139	140	139	142
<i>lands under ponds and ditches</i>					
Grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione	5517	5738	5728	5805	5805
<i>Forest land as well as woody and bushy land</i>					
las	5018	5030	5020	5095	5096
<i>forests</i>					
grunty zadrzewione i zakrzewione	499	708	708	710	709
<i>woody and bushy land</i>					
Grunty pod wodami	7196	7172	7175	7174	7173
<i>Lands under waters</i>					
Grunty zabudowane i zurbanizowane	8884	8986	9171	9221	9306
<i>Built-up and urbanized areas</i>					
tereny mieszkaniowe	1726	1892	1913	1934	1965
<i>residential areas</i>					
tereny przemysłowe	1566	1512	1496	1482	1474
<i>industrial areas</i>					
inne tereny zabudowane	1102	1276	1321	1351	1368
<i>other built-up areas</i>					
tereny zurbanizowane niezabudowane	1323	1102	1186	1187	1215
<i>urbanized non-built-up areas</i>					
tereny rekreacyjno-wypoczynkowe	640	662	666	675	680
<i>recreational areas</i>					
tereny komunikacyjne	2482	2506	2553	2556	2568
<i>transport areas</i>					
drogi	1692	1737	1792	1795	1810
<i>roads</i>					
kolejowe	637	610	563	562	559
<i>railway</i>					

TABL. 1 /9/. POWIERZCHNIA GEODEZYJNA MIASTA WEDŁUG KIERUNKÓW WYKORZYSTANIA (dok.)

Stan w dniu 1 I

GEODESIC AREA OF CITY BY LAND USE (cont.)

As of 1 I

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2005	2010	2011	2012	2013
	w hektarach in hectares				
Grunty zabudowane i zurbanizowane (dok.) <i>Built-up and urbanized areas (cont.)</i>					
inne ^a	153	159	198	199	199
<i>others ^a</i>					
użytki kopalne	45	36	36	36	36
<i>minerals</i>					
Użytki ekologiczne	34	152	152	152	152
<i>Ecological arable lands</i>					
Nieużytki	815	800	794	795	790
<i>Wasteland</i>					
Tereny różne ^b	773	591	555	477	469
<i>Miscellaneous land ^b</i>					

^a Porty lotnicze, urządzenia portowe, przystanie, obiekty i budowle służące komunikacji wodnej, naziemne obiekty, itp. ^b Grunty przeznaczone do rekultywacji oraz niezagospodarowane grunty zrekultywowane, waly ochronne nieprzystosowane do ruchu kołowego.

a Airports, airport devices, harbours, buildings and other objects of water communication, terrestrial objects, etc. b Lands designed for reclamation and unused reclaimed lands, embankments not designed for car traffic.

TABL. 2 /10/. POBÓR WODY NA POTRZEBY GOSPODARKI NARODOWEJ I LUDNOŚCI*WATER WITHDRAWAL FOR NEEDS OF THE NATIONAL ECONOMY AND POPULATION*

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2011	2012	2013	SPECIFICATION
O G Ó Ł E M	183,5	139,2	148,2	187,3	153,8	TOTAL
na cele:						<i>for purposes of:</i>
Produkcyjne (poza rolnictwem, łowiectwem i leśnictwem; rybactwem) – z ujęć własnych.	154,7	135,0	144,3	183,4	150,7	<i>Production (excluding agriculture, hunting and forestry fishing) – from own intakes</i>
wody:						<i>waters:</i>
powierzchniowe	152,2	133,2	142,6	181,8	149,3	<i>surface</i>
podziemne	2,5	1,8	1,7	1,6	1,4	<i>underground</i>
Nawodnień w rolnictwie i leśnictwie oraz napełniania i uzupełniania stawów rybnych	–	0,4	0,3	–	–	<i>Irrigation in agriculture and forestry as well as filling and completing fish ponds</i>
Eksploatacji sieci wodociągowej ^a						<i>Exploitation of water-line system ^a</i>
wody:						<i>waters:</i>
powierzchniowe	24,4	–	–	–	–	<i>surface</i>
podziemne	4,4	3,8	3,6	3,9	3,2	<i>underground</i>

^a Pobór wody na ujęciach przed wtłoczeniem do sieci.

a Water withdrawn by intakes before entering the water system.

TABL. 3 /11/. ZUŻYCIE WODY NA POTRZEBY GOSPODARKI NARODOWEJ I LUDNOŚCI**WATER CONSUMPTION FOR NEEDS OF THE NATIONAL ECONOMY AND POPULATION**

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2011	2012	2013	SPECIFICATION
OGÓŁEM	179,5	157,8	165,2	204,9	171,0	TOTAL
Przemysł	155,2	135,8	145,0	184,3	151,7	Industry
w tym na cele produkcyjne	154	135,2	144,5	183,8	151,2	of which for purposes of production
Eksplotacja sieci wodociągowej ^a	24,3	21,6	19,9	20,6	19,3	Exploitation water-line system ^a

^a Bez zużycia wody na cele przemysłowe przez wodociągi stanowiące własność gmin, wojewódzkich zakładów usług wodnych i spółek wodnych.

^a Excluding water consumption for industrial purposes from water-line system of gminas, voivodship waterworks and water companies.

TABL. 4 /12/. ŚCIEKI PRZEMYSŁOWE I KOMUNALNE WYMAGAJĄCE OCZYSZCZANIA ODPROWADZONE DO WÓD POWIERZCHNIOWYCH LUB DO ZIEMI**INDUSTRIAL AND MUNICIPAL WASTE WATER REQUIRING TREATMENT DISCHARGED INTO SURFACE WATERS OR INTO EARTH**

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2011	2012	2013	SPECIFICATION
	w hm ³ in hm ³					
Ścieki wymagające oczyszczenia	27,4	26,9	29,1	29,2	28,4	Waste water requiring treatment
oczyszczane	10,9	26,8	28,8	28,8	27,9	treated
mechanicznie	6,4	0,2	0,2	0,2	0,3	mechanically
chemicznie	0,4	0,1	0,1	0,1	0,2	chemically
biologicznie	4,0	1,1	1,1	1,0	0,9	biologically
z podwyższonym usuwaniem biogenów	–	25,3	27,4	27,4	26,6	with increased biogene removal
nieoczyszczane	16,6	0,2	0,3	0,4	0,5	untreated
odprowadzone bezpośrednio z zakładów	0,6	0,2	0,3	0,4	0,5	discharged directly by plants
odprowadzone siecią kanalizacyjną	16,0	–	–	–	–	discharged by sewerage systems

TABL. 5 /13/. ŚCIEKI KOMUNALNE ODPROWADZONE SIECIĄ KANALIZACYJNĄ
MUNICIPAL WASTE WATER DISCHARGED BY SEWERAGE SYSTEMS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2011	2012	2013	SPECIFICATION
	w hm ³ in hm ³					
OGÓŁEM	22,5	25,6	27,6	27,6	26,8	TOTAL
Oczyszczane	6,5	25,6	27,6	27,6	26,8	Treated
mechanicznie	5,7	–	–	–	–	mechanically
biologicznie	0,8	0,3	0,2	0,2	0,2	biologically
z podwyższonym usuwaniem biogenów	–	25,3	27,4	27,4	26,6	with increased biogene removal
Nieoczyszczane	16	–	–	–	–	Untreated

TABL. 6 /14/. OCZYSZCZALNIE ŚCIEKÓW
 Stan w dniu 31 XII
WASTE WATER TREATMENT PLANTS
 As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE		Ogółem <i>Total</i>	Mechaniczne <i>Mechanical</i>	Biologiczne <i>Biological</i>	Z podwyższonym usuwaniam biogenów <i>With increased biogene removal</i>
Oczyszczalnie ścieków komunalnych . . . . . <i>Municipal waste water treatment plants</i>	2005	11	4	7	–
	2010	6	1	2	3
	2011	5	1	1	3
	2012	5	1	1	3
	2013	5	–	2	3
Przepustowość w m ³ /dobę . . . . . <i>Capacity in m³/24 h</i>	2005	46983	40658	6325	–
	2010	88912	112	1600	87200
	2011	88112	112	800	87200
	2012	88112	112	800	87200
	2013	88400	–	1200	87200
Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków ^{ab} w % ludności ogółem <i>Population served by waste water treatment plants^{ab} in % of total population</i>	2005	15,7	13,3	2,4	–
	2010	90,3	0,2	0,8	90,2
	2011	91,3	0,2	0,8	90,3
	2012	91,5	0,0	0,8	90,7
	2013	90,0	–	0,6	89,4

a Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków – dane szacunkowe, ludność ogółem - na podstawie bilansów. *b* Patrz uwagi ogólne, ust. 3 na str. 56.

a Population connected to wastewater treatment plants – estimated data, total population - based on balances. *b* See general notes, item 3 on page 56.

TABL. 7 /15/. EMISJA I REDUKCJA ZANIECZYSZCZEŃ POWIETRZA Z ZAKŁADÓW SZCZEGÓLNIIE UCIAŻLIWYCH DLA CZYSTOŚCI POWIETRZA
EMISSION AND REDUCTION OF INDUSTRIAL AIR POLLUTANTS FROM PLANTS ESPECIALLY NOXIOUS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2011	2012	2013	SPECIFICATION
Zakłady uciążliwe dla czystości powietrza ^a (stan w dniu 31 XII) w tym wyposażone w urządzenia do redukcji zanieczyszczeń:	14	15	13	14	15	<i>Plants generating air pollution^a (as of 31 XII)</i>
pyłowych	14	7	7	8	8	<i>of which possessing systems to reduce the emissions of: particulates</i>
gazowych	4	4	3	3	2	<i>gases</i>
Emisja zanieczyszczeń:						<i>Emission of pollutants:</i>
pyłowych: w tys. t	1,6	0,3	0,3	0,3	0,3	<i>particulates: in thous. t</i>
na 1 km ² w t	5,3	1,0	1,0	1,0	1,0	<i>per 1 km² in t</i>
w tym pyły ze spalania paliw	1,4	0,2	0,3	0,3	0,3	<i>of which particulates from the combustion of fuels</i>
gazowych: w tys. t	1316,1	1138,3	968,5	1649,6	1546,7	<i>gases: in thous. t</i>
na 1 km ² w t	4372,5	3781,6	3217,6	5480,4	5138,5	<i>per 1 km² in t</i>
w tym:						<i>of which:</i>
dwutlenek siarki	8,2	3,9	3,4	3,1	2,8	<i>sulphur dioxide</i>
tlenek węgla	1,1	0,2	0,2	0,2	0,1	<i>carbon monoxide</i>
tlenki azotu	2,3	2,0	1,9	2,2	2,1	<i>nitrogen oxides</i>
dwutlenek węgla	1304,2	1132,0	962,9	1644,0	1541,4	<i>carbon dioxide</i>

a Emitujące pyły, gazy lub równocześnie pyły i gazy.

a Emitting particulates, gases or particulates and gases simultaneously.

TABL. 7 /15/. EMISJA I REDUKCJA ZANIECZYSZCZEŃ POWIETRZA Z ZAKŁADÓW SZCZEGÓLNIIE UCIAŹLIWYCH DLA CZYSTOŚCI POWIETRZA (dok.)
EMISSION AND REDUCTION OF INDUSTRIAL AIR POLLUTANTS FROM PLANTS ESPECIALLY NOXIOUS (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2011	2012	2013	SPECIFICATION
Zanieczyszczenia zatrzymane w urządzeniach do redukcji zanieczyszczeń w % zanieczyszczeń wytworzonych:						<i>Pollutants retained in pollutant reduction systems in % of pollutants produced:</i>
pyłowych	97,9	99,5	99,5	99,5	99,5	<i>particulates</i>
gazowych (bez CO ₂)	8,4	6,2	6,1	6,3	0,6	<i>gases (excluding CO₂)</i>

TABL. 8 /16/. POWIERZCHNIA O SZCZEGÓLNYCH WALORACH PRZYRODNICZYCH PRAWNIE CHRONIONA I POMNIKI PRZYRODY ^a
AREA OF SPECIAL NATURE VALUE UNDER LEGAL PROTECTION AND NATURE MONUMENTS ^a
 Stan w dniu 31 XII
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2011	2012	2013	SPECIFICATION
Powierzchnia obszarów prawnie chronionych:						<i>Legally protected areas</i>
w ha	1680,1	1717,8	1717,8	1717,8	1717,8	<i>in ha</i>
w % powierzchni ogółem	5,6	5,7	5,7	5,7	5,7	<i>in % total area</i>
Pomniki przyrody (obiekty)	25	24	25	25	28	<i>Nature monuments (objects)</i>

^a łącznie z obiektami utworzonymi na mocy uchwał rady gminy.
^a Including those established on the basis of gmina resolution.

TABL. 9 /17/. ODPADY ^a WEDŁUG RODZAJÓW
WASTE ^a BY TYPES

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2011	2012	2013	SPECIFICATION
	w tys. t <i>in thous. t</i>					
Odpady wytworzone w ciągu roku	286,5	463	246,1	209,8	239,2	<i>Waste generated during the year</i>
poddane odzyskowi ..	184,9	387,1	167,1	97,2	136,6	<i>recovered</i>
unieszkodliwione	75,4	11,6	8,8	46	41,8	<i>treated</i>
w tym składowane ^b	23,9	1,8	3,7	26,7	29,0	<i>of which landfilled ^b</i>
magazynowane czasowo	26,2	64,3	70,2	66,6	60,8	<i>temporarily stored</i>
Odpady nagromadzone ^c	3858,6	3601,3	3604,1	3625,5	3652,6	<i>Accumulated waste ^c</i>
na 1 km ²	12,8	12,0	12,0	12,0	12,1	<i>per 1 km²</i>

^a Z wyłączeniem odpadów komunalnych. ^b Na terenach własnych zakładów i innych. ^c Na terenach własnych zakładów; stan w końcu roku.
^a Excluding municipal waste. ^b On own plant grounds and other land. ^c On own plant grounds; end of year.

TABL. 10 /18/. NAKŁADY ^a NA ŚRODKI TRWAŁE SŁUŻĄCE OCHRONIE ŚRODOWISKA I GOSPODARCE WODNEJ (CENY BIEŻĄCE)
OUTLAYS ^a ON FIXED ASSETS ON ENVIRONMENTAL PROTECTION AND WATER MANAGEMENT (CURRENT PRICES)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2011	2012	2013	SPECIFICATION
	w tys. zł in thous. zł					
Ochrona środowiska	113652,0	324052,0	230550,0	39700,4	50747,5	Environmental protection
w tym:						of which:
Gospodarka ściekowa i ochrona wód	86439,9	81286,9	11643,6	13081,9	7255,8	Waste water management and protection of waters
Ochrona powietrza atmosferycznego i klimatu	9987,8	218702,8	201540,7	8946,1	1289,3	Protection of air and climate
Gospodarka odpadami	12310,1	21604,2	13111,5	16446,2	38052,0	Waste management
Ochrona gleb i wód podziemnych	2068,3	1122,1	28,0	185,9	342,7	Protection of soils and underground waters
Zmniejszenie hałasu i wibracji	2561,2	–	–	–	–	Noise and vibration reduction
Gospodarka wodna	54885,7	21476,1	11063,9	23728,8	14805,1	Water management
Ujęcia i doprowadzenia wody	46548,5	19111,0	9615,0	14771,0	9512,1	Water intakes and leads
Budowa i modernizacja stacji uzdatniania wody	8260,8	238,0	–	–	–	Building and modernization of the water treatment plants
Obwałowania przeciwpowodziowe	–	2127,1	1448,9	8957,8	5293,0	Flood embankments
Zbiorniki wodne	76,4	–	–	–	–	Reservoirs and falls

^a W 2005 r. określone jako wydatki inwestycyjne; według lokalizacji inwestycji; nakłady te uwzględniono również w nakładach inwestycyjnych we właściwych sekcjach gospodarki narodowej.

^a In 2005 defined as investment expenditures; by investments localization; these outlays are included in the appropriate sections of the national economy.

TABL. 11 /19/. EFEKTY RZECZOWE UZYSKANE W WYNIKU PRZEKAZANIA DO UŻYTKU INWESTYCJI OCHRONY ŚRODOWISKA I GOSPODARKI WODNEJ
TANGIBLE EFFECTS OF INVESTMENTS IN ENVIRONMENTAL PROTECTION AND WATER MANAGEMENT

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2011	2012	2013	SPECIFICATION
Ochrona środowiska						Environmental protection
Sieć kanalizacyjna w km odprowadzająca:						Sewerage systems in km for the transport of:
ścieki	11,7	61,1	9,5	17,3	6,9	waste water
wody opadowe	0,1	32,1	–	0,2	0,1	waste water basins
Zdolność przekazanych do eksploatacji urządzeń w t/rok w zakresie:						Ability of completed systems, in t/year to:
redukcji zanieczyszczeń gazowych	412	–	–	–	–	reduce gas pollutants
unieszkodliwiania odpadów	160	–	–	–	–	treat waste
Gospodarka wodna						Water management
Sieć wodociągowa w km	2,1	48,7	11,2	14,5	7,7	Water-line system in km
Obwałowania przeciwpowodziowe w km	–	2,9	1,3	3,4	–	Flood embankments in km

TABL. 12 /20/. WAŻNIEJSZE DANE O LEŚNICTWIE
Stan w dniu 31 XII
MAJOR DATA REGARDING THE FORESTRY
As of 31 XII

WYSZCZÓGLNIENIE	2005	2010	2011	2012	2013	SPECIFICATION
	w ha in ha					
Powierzchnia gruntów leśnych ogółem.	5090,9	5009,0	5007,3	5002,6	4999,3	Total forest land
w tym lasy	4950,8	4868,8	4868,4	4863,7	4861,2	of which forests
Publiczne	5026,3	4944,4	4942,7	4938,0	4934,7	Public
własność skarbu Państwa	2470,7	2388,8	2387,1	2382,4	2379,1	owned by the State Treasury
w tym w zarządzie Lasów Państwowych	2397,4	2362,8	2361,1	2356,4	2352,5	of which managed by State Forests
własność gminy	2555,6	2555,6	2555,6	2555,6	2555,6	gmina owned
Prywatne	64,6	64,6	64,6	64,6	64,6	Private
Powierzchnia lasów na 1 mieszkańca m ² ..	1,2	1,2	1,2	1,2	1,2	Forest areas per capita in m ²
Lesistość w %	16,5	16,2	16,2	16,2	16,2	Forest cover in %